

Monitorrapportage Wet Vereenvoudiging Wajong 2022

Inleiding

De motie Ester c.s. verzocht de regering de gevolgen van de Wet Vereenvoudiging Wajong te monitoren en breed te evalueren, en daarbij rekening te houden met de inkomenseffecten, baankansen, scholing en maatschappelijke deelname.¹ Tevens is verzocht om de Kamer hierover jaarlijks te informeren en op basis van de bevindingen mogelijke verbeteringen in het Wajong-beleid te presenteren. Doel van de rapportage is om de gevolgen van de harmonisering van de Wajong-regimes voor de Wajong-gerechtigden in beeld te brengen. Dit is de tweede monitorrapportage die dit in kaart brengt.

Aanpassingen n.a.v. de eerste monitorrapportage

De eerste monitorrapportage, die de stand van zaken weergeeft voor het ingaan van de wet, is met (belangenvertegenwoordigers van) mensen met een Wajong-uitkering besproken na de publicatie op 10 december 2021². Uitkomst van deze gesprekken was dat de volgende monitorrapportages ook inzicht moeten bieden in de ervaringen van mensen met een Wajong-uitkering. In samenwerking met het informatiepunt Wajong van Ieder(in) zijn daarom ervaringen voor deze monitorrapportage opgehaald. De ervaringen geven een inzicht in en inkleuring aan de cijfers. Hierbij merk ik op dat het gaat om persoonlijke verhalen en individuele ervaringen die niet per se voor iedereen gelden. Een meer overkoepelend beeld van de ervaringen en beleving van Wajong-uitkeringsgerechtigden met de Wet vereenvoudiging Wajong volg ik op basis van een nog te starten kwalitatief onderzoek. Conform mijn toezegging stuur ik uw Kamer het kwalitatieve onderzoek toe wanneer het gereed is.³ De verwachting is dat het onderzoek begin 2024 afgerond is. Vanaf dan neem ik de resultaten van het kwalitatieve onderzoek mee in de monitorrapportage.⁴

Daarnaast heb ik u toegezegd een extra analyse naar de cijfermatige uitwerking van de herstelacties garantiebedrag op te nemen in de monitorrapportage.⁵ Op verzoek van de Eerste Kamer is in deze monitorrapportage tevens inzicht gegeven in de overige gegevens over werknemers met een Wajong-uitkering met betrekking op de duur van werk en de vorm van werk. Deze gegevens geven extra inzicht in de situatie van werknemers met een Wajong-uitkering. De gegevens over werkende Wajong-uitkeringsgerechtigden met betrekking tot de aard en vorm van werk komen uit de monitor arbeidsparticipatie 2021 die ook publiek beschikbaar is.⁶

Invloed van de conjunctuur op de gegevens in de rapportage

Deze tweede monitorrapportage bevat gegevens uit het eerste jaar na ingaan van de Wet vereenvoudiging Wajong terwijl de eerste monitorrapportage een beeld gaf van de stand van zaken vóór het ingaan van de wet. Hierdoor kunnen eerste mogelijke effecten van de wet zichtbaar worden. Veranderingen in uitkomstvariabelen hebben echter niet noodzakelijk een verband met de inwerkingtreding van de Wet vereenvoudiging Wajong. Langjarige conjunctuureffecten en effecten van de coronacrisis beïnvloeden de gepresenteerde gegevens. Met kennis van de Wajong en ervaringen van personen met een Wajong-uitkering is het mogelijk om de cijfers te duiden met het doel dat de motie Ester c.s. voor ogen heeft. Het is in de monitorrapportage niet mogelijk om causale effecten aan te tonen.

Inhoud monitor

De belangrijkste doelen van de Wet vereenvoudiging Wajong worden in deze monitorrapportage per paragraaf behandeld. Per doel is aangegeven welke wijzigingen hebben plaatsgevonden om dit doel te bereiken. Vervolgens gaat de rapportage per doel in op de verzamelde gegevens. Indien van toepassing worden de gegevens aangevuld en ingekleurd met persoonlijke ervaringen van

¹ Kamerstukken I 2019/20, 35 213, nr. K.

² Kamerstukken II 2021/22, 35 213, nr. 41

³ Kamerstukken I, 2021/22, 35 213, nr. X en Y.

⁴ Kamerstukken I, 2021/22, 35 213, nr. X.

⁵ Kamerstukken I, 2021/22, 35213, nr. Y.

⁶ Kamerstukken II, 2021/22, 34252, nr. 252.

personen met een Wajong-uitkering, opgehaald door het Informatiepunt Wajong. De eerste paragraaf biedt inzicht in de arbeidsparticipatie. Vervolgens behandelt paragraaf twee de maatschappelijke deelname, waaronder de deelname van Wajong-uitkeringsgerechtigden aan onderwijs. Paragraaf drie geeft de resultaten weer van de nieuwe rekenregels. Daarna geeft paragraaf vier een analyse van de werking van het garantiebedrag. Tot slot worden de resultaten opgesomd in de conclusie.

1. Vergroten van de arbeidsparticipatie

De Wet Vereenvoudiging Wajong heeft belemmeringen om (meer) te gaan werken weggenomen. Zo kunnen Wajong-uitkeringsgerechtigden vanaf 1 januari 2021 tot hun AOW-leeftijd een beroep doen op herleving van de Wajong uitkering indien de gezondheid (opnieuw) verslechtert. Personen met een Wajong uitkering maakten zich voorheen veelal zorgen over het verliezen van het recht op een Wajong uitkering indien zij zouden gaan werken. Deze weggenomen belemmering verhoogt mogelijk de arbeidsparticipatie van personen met een Wajong-uitkering. Daarnaast zijn de inkomensregelingen aangepast waardoor werken bruto altijd lonend is doordat het totaalinkomen uit werk en uitkering hoger wordt bij meer werken. De monitorrapportage geeft het aantal en het percentage werkende Wajong-gerechtigden weer. Dit biedt inzicht in de ontwikkelingen in de arbeidsparticipatie.

In tabel 1 staat hoeveel Wajong-gerechtigden werkten voor en na het ingaan van de wet. Het aantal werkenden hangt sterk samen met de conjunctuur en werd in 2020 negatief beïnvloed door de coronacrisis. In 2021 trok de arbeidsmarkt juist weer verder aan.

Tabel 1 – Werkende Wajong-uitkeringsgerechtigden

Personen met een Wajong uitkering	2021*	2020*
Totaal	243.200	243.134
Met arbeidsvermogen	109.692	112.332
- Werkend in loondienst	54.956	54.818
- %werkend in loondienst**	50,1%	48,8%
- Zelfstandig***	4.175	-
Duurzaam geen arbeidsvermogen	133.508	130.802
- Werkend in loondienst	1.741	1.418
- Zelfstandig***	639	

Bron: berekening UWV. *Voor 2020 en 2021 is het meetmoment ultimo oktober. **Percentages van werkende personen met een Wajong uitkering zijn exclusief zelfstandigen en inclusief beschut werk. ***gegevens over personen met een Wajong uitkering als zelfstandige worden sinds 2021 in de kwantitatieve bijlage bij het UWV jaarverslag geregistreerd.

Het aantal werkende Wajong-uitkeringsgerechtigden in loondienst is als percentage afgezet tegen het totaal aantal personen met een Wajong uitkering met arbeidsvermogen. Het aantal Wajong-uitkeringsgerechtigden met arbeidsvermogen daalt omdat er geen nieuwe instroom meer is, er personen met pensioen gaan of overlijden, of omdat de persoon duurzaam geen arbeidsvermogen blijkt te hebben en dus vanaf dat moment een andere uitkering ontvangt. Hoewel het aantal personen dat werkt in loondienst in 2021 absoluut ongeveer gelijk is gebleven aan 2020, is het percentage gestegen van 48,8% in 2020 naar 50,1% in 2021 (exclusief zelfstandigen). Het percentage werkenden is daarmee weer (bijna) op het niveau van voor Corona. Het is op basis van deze cijfers niet te zeggen of de Wet vereenvoudiging Wajong van invloed is geweest op het percentage Wajong-gerechtigden dat aan het werk is. Zoals aangegeven in de inleiding zijn de conjunctuur en de coronacrisis waarschijnlijk ook van invloed geweest. De afwegingen om te gaan werken en studeren en de invloed daarop na ingang van de Wet Vereenvoudiging Wajong onderzoek ik in het kwalitatieve onderzoek.

Effect aanpassing inkomensregeling op arbeidsparticipatie

Naast dat Wajong-gerechtigden tot hun AOW-leeftijd aanspraak kunnen maken op herleving van hun Wajong-uitkering als zij gaan werken, loont sinds de Wet vereenvoudiging Wajong (meer) werken meer voor het totaalinkomen van loon en uitkering. Vóór 2021 golden er in de Wajong nog inkomensregelingen waarbij het mogelijk was dat een Wajong-uitkeringsgerechtigde er in het totaalinkomen van loon en uitkering op achteruit kon gaan als hij besloot (meer) te gaan werken. Na 1 januari 2021 gaat een Wajong-gerechtigde er bij (meer) werken bruto altijd op vooruit. Een financiële prikkel kan mensen stimuleren om (meer) te gaan werken. Ervaringen uit het informatiepunt laten zien dat het effect van deze financiële vooruitgang soms (te) klein wordt gevonden door Wajong-uitkeringsgerechtigden, ondanks dat het een vooruitgang betekent ten opzichte van de situatie vóór de Wet vereenvoudiging Wajong. De perceptie van Wajong-gerechtigden over de geïntroduceerde financiële prikkel onderzoeken we verder in het kwalitatieve onderzoek.

Wajonggerechtigde:

"Ik heb een betaalde baan van 12 uur in de week. Nu biedt mijn leidinggevende mij meer uren aan, 16 uur, dan krijg ik bruto veel meer. Dan zou ik er 60 euro op vooruit gaan, maar op mijn uitkering gaan ze 40 euro korten. "

Wajonggerechtigde:

"Ik heb zo nu en dan wel gewerkt en ben altijd, om diverse redenen, weer gestopt. Dit was allemaal voor de nieuwe regels. In 2020 en 2021 heb ik helemaal niet gewerkt. Nu kan ik weer een paar uur gaan werken. Leuk natuurlijk, maar voor mij ook een enorme inspanning. Misschien raar om te vragen, maar is het echt zo, dat ik van die 8 uur per week, dan maar twee uur mag houden qua inkomsten? Dat vind ik nou niet heel aantrekkelijk."

Box: Personen met een Wajong uitkering die duurzaam geen arbeidsvermogen hebben maar wel werken

Wajong-gerechtigden die duurzaam geen arbeidsvermogen (DGA) hebben, zijn personen die zijn aangemerkt als nu en in de toekomst weinig tot geen mogelijkheden te hebben tot het ontwikkelen van arbeidsvermogen. Er zijn verschillende redenen waarom sommigen toch werken.

- Ten eerste zijn alle Wajong-gerechtigden bij de herindelingsoperatie van 2017 ingedeeld in het wel of niet hebben van arbeidsvermogen. Een grote groep die al jaren niet gewerkt had en waarvoor UWV weinig indicatoren had die wezen op arbeidsvermogen, zijn door UWV voorlopig ingedeeld als DGA.¹ Mogelijk is een deel toch aan het werk gegaan.
- Daarnaast is het door de definitie van arbeidsvermogen mogelijk dat Wajong-gerechtigden met een DGA-uitkering toch enkele uren of voor beperkte duur kunnen werken en daarom geregistreerd zijn als werkend.

UWV heeft geen wettelijke taak om personen met duurzaam geen arbeidsvermogen te ondersteunen naar werk. In mijn brief van 16 februari 2022⁷ heb ik, samen met de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid bekend gemaakt dat UWV tijdelijk met pilot re-integratie ondersteuning aan onder andere Wajong-gerechtigden met duurzaam geen arbeidsvermogen kan inzetten wanneer zij hierom vragen. Hierbij onderzoek ik in hoeverre personen met een Wajong-DGA of WIA-IVA uitkering werk kunnen vinden, verrichten en behouden. Ook wordt nagegaan wat mogelijke individuele of maatschappelijke baten van werken voor deze groepen kunnen zijn.

⁷ Kamerstukken II, 2021/22, 26448, nr. 668.

2. Vergroten van de maatschappelijke deelname

De Wet Vereenvoudiging Wajong heeft belemmeringen om een opleiding te (gaan) volgen weggenomen. Wajong-gerechtigden behouden vanaf 1 januari 2021 hun hele uitkering als ze onderwijs volgen of gaan volgen vanaf het schooljaar dat startte in september 2020. Eerste effecten van deze maatregel zijn dan ook vanaf het schooljaar 2020-2021 te verwachten.

Om het effect van deze maatregel te meten heeft CBS in opdracht van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) onderzoek uitgevoerd naar het aantal Wajong-gerechtigden dat in een bepaald jaar onderwijs volgt of start. Hierbij kijken we apart naar mensen die in de Wajong2010 en Wajong2015 zijn ingestroomd. Er is bewust gekozen om zowel naar het aantal personen dat een opleiding start te kijken als naar het aantal personen dat een opleiding volgt. Alleen kijken naar het aantal Wajong-gerechtigden dat op een bepaald moment scholing volgt geeft geen goed beeld van het effect van de maatregelen. Vanaf 2015 stromen er alleen nog mensen in de Wajong in die zijn aangemerkt als duurzaam geen arbeidsvermogen hebbend. Naar verwachting volgen en starten zij hierdoor minder vaak een opleiding of studie. Van de groep personen met een Wajong-uitkering die voor 2015 in de Wajong2010-uitkering instroomden heeft een groot deel arbeidsvermogen, en kwam het vaker voor dat zij gingen studeren. De groep van Wajong2010-gerechtigden die studeren neemt af omdat deze groep gemiddeld steeds ouder wordt. Het totaal aantal studerende of schoolgaande Wajong-gerechtigden neemt daarom jaarlijks flink af. Om die reden kijken we apart naar de instroom van personen in de Wajong2010-uitkering en Wajong2015-uitkering en kijken we zowel naar aantallen als personen die in een bepaald jaar gestart zijn met studeren.

Tabel 2 laat het aantal personen zien dat in een schooljaar een Wajong-uitkering ontving en onderwijs volgde. Voor de Wajong 2010 neemt het aantal personen dat zowel een Wajong-uitkering ontvangt als onderwijs volgt over de tijd af. Dat ligt in de lijn der verwachting voor deze gemiddeld ouder wordende groep. Voor het mbo en hoger onderwijs was er een afname van 1.400 Wajong-gerechtigden die onderwijs volgden voor de Wet vereenvoudiging Wajong (2019-2020 ten opzichte van 2018-2019) en een afname van 700 in het eerste jaar dat de nieuwe regels golden (2020-2021 ten opzichte van 2019-2020). Deze lagere uitstroom kan toeval zijn of een effect van de vereenvoudigingsmaatregelen.

Tabel 2 – Aantal Wajongers in de Wajong2010 en Wajong2015 dat een opleiding volgt in een schooljaar

	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022*
Wajong 2010					
- vso en praktijkonderwijs	30	0	0	0	0
- mbo en hoger	8.730	7.220	5.820	5.120	4.210
Wajong 2015					
- vso en praktijkonderwijs	1.180	1.180	60	90	20
- mbo en hoger	190	240	300	430	530

Bron: door CBS voor SZW berekende en openbaar gepubliceerde gegevens. *voor het studiejaar 2021-2022 zijn alleen gegevens tot en met december 2021 beschikbaar.

Voor de Wajong 2015 moeten de cijfers in tabel 2 nog voorzichtiger geïnterpreteerd worden. Vóór het ingaan van de Wet vereenvoudiging Wajong vanaf het schooljaar 2020-2021 was het niet mogelijk om gelijktijdig een uitkering te ontvangen op basis van de Wajong2015 en onderwijs te volgen. Personen die in tabel 2 in de schooljaren 2017-2020 geteld zijn hebben dus of gedurende het studiejaar een opleiding gestopt en vervolgens een uitkering gestart, of zijn een studie gestart met als resultaat beëindiging van de uitkering. Om de effecten van de maatregelen inzichtelijker te

maken kijken we in tabel 3 ook naar het aantal personen dat per schooljaar is gestart met het volgen van onderwijs.

Tabel 3 laat het aantal personen per schooljaar zien met een Wajong-uitkering dat met het volgen van onderwijs is gestart. Ook in deze cijfers is duidelijk zichtbaar dat de Wajong2010 een ouder wordende groep is omdat er jaarlijks minder personen starten met mbo of hoger onderwijs. In de jaren voor het ingaan van de Wet vereenvoudiging Wajong startten er jaarlijks 300 personen minder met mbo of hoger onderwijs, na de Wet vereenvoudiging Wajong waren dat er in het schooljaar van 2020-2021 ongeveer 130. Voor het schooljaar 2021-2022 zijn nog enkel cijfers tot en met december 2021 beschikbaar. Het is dus nog niet mogelijk voor dit schooljaar de volledige resultaten te zien.

Tabel 3 – Aantal Wajong-uitkeringsgerechtigden in de Wajong2010 en Wajong2015 dat een opleiding is gestart per schooljaar

	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022*
Wajong 2010					
- vso en praktijkonderwijs	0	0	0	0	0
- mbo en hoger	1.760	1.470	1.170	1.040	670
Wajong 2015					
- vso en praktijkonderwijs	10	20	0	0	0
- mbo en hoger	70	110	150	210	170

Bron: door CBS voor SZW berekende en openbaar gepubliceerde gegevens. *voor het studiejaar 2021-2022 zijn alleen gegevens tot en met december 2021 beschikbaar.

Voor de personen met een Wajong-uitkering die vanaf 2015 recht hebben gekregen op een Wajong-uitkering lijken er na het ingaan van de Wet vereenvoudiging Wajong meer mensen te starten met mbo of hoger onderwijs. Voor het schooljaar 2020-2021 en het schooljaar 2021-2022 tot en met december 2021 zijn er meer personen gestart met een opleiding dan voor het ingaan van de wet. Dit kan een effect zijn van de Wet vereenvoudiging Wajong. Ook is het mogelijk dat het een ingroei-effect is omdat de groep in de Wajong 2015 nog relatief jong is.

Ervaringen opgehaald door het informatiepunt Wajong bevestigen dat personen (opnieuw) nadenken over het volgen van een opleiding. Het afschaffen van de studiematregelen lijkt daartoe een aanleiding te zijn. Ook werd aangegeven dat om uiteindelijk een beslissing te maken over wel of niet studeren een bevestiging of meer informatie over bijvoorbeeld de studiefinanciering nodig is. Om recht op studiefinanciering te krijgen moet het inkomen van Wajong-gerechtigden onder de bijverdiengrens blijven. Een volledige Wajong-uitkering ligt onder de bijverdiengrens, waardoor de uitkering geen belemmering vormt voor het toekennen van studiefinanciering. Daarnaast bleek de mogelijkheid van het volgen van een opleiding naast de Wajong-uitkering niet algemeen bekend bij betrokkenen.

Wajong-gerechtigde met een Wajong2015 uitkering:

"Ik heb momenteel Wajong 2015 en ben arbeidsongeschikt verklaard om daar in te komen. Nu is het zo dat de regels veranderd zijn waardoor ik kan gaan studeren met behoud van uitkering. Hier ga ik gebruik van maken. Ik had er een vraag over ... "

Wajonggerechtigde:

"Mag ik studeren met behoud van uitkering? Of moet ik een leer werk-traject zien te zoeken om de opleiding en inkomsten blijvend te houden? Ik durf deze vragen niet bij het UWV neer te leggen omdat ik bang ben dat mijn uitkering stopgezet wordt..."

Verschillende ouders van Wajonggerechtigden:

"Studiefinanciering ... mag ze dat dan behouden of wordt dat van de Wajong afgetrokken"

" ... Ik heb namelijk op de site van de Rijksoverheid en op de site van het UWV gelezen dat er nieuwe maatregelen zijn ... Klopt het inderdaad dat voor mijn dochter haar uitkering hetzelfde blijft als ze zou gaan studeren? "

"Ze vraagt zich af of dit niet gekort wordt op de uitkering, volgens UWV website heeft dit geen invloed op de uitkering? "

Begeleider van een Wajong-gerechtigde:

"Ze vraagt zich af of ze ook een opleiding kan volgen als je 100% is afgekeurd en een Wajong hebt. ... heeft dit invloed op haar Wajong?"

Een ander instrument om de maatschappelijke deelname van Wajong-gerechtigden te monitoren is de participatieladder. UWV stelt voor het ministerie van SZW de participatieladder van Wajong-gerechtigden samen. In tabel vier is de participatieladder per genummerde trede weergegeven. De participatieladder kent zes treden waarvan trede 5 en 6, betaald werk, het uiteindelijke doel vormen van participatie. Betaald werk geeft een gevoel van betekenis, sociale contacten en een mate van onafhankelijkheid. De andere treden geven aan in hoeverre een persoon op weg is naar betaald werk. Iemand die geïsoleerd leeft (eerste trede) kan meestal niet in één keer aan het werk gaan.

Tabel 4 – Participatieladder van Wajong-gerechtigden met arbeidsvermogen in 2020 en 2021

	2021	2020
Totaal participatieladder	108.624	111.219
Geen indeling	2.951	7.246
1. Geïsoleerd	5.830	5.825
2. Sociale contacten buitenshuis	17.676	18.059
3. Deelname aan georganiseerde activiteiten	17.185	17.869
4. Klaar voor werk (onbetaald werk)	7.582	8.390
5 Betaald werk met ondersteuning	27.388	25.700
6 Betaald werk zonder ondersteuning	30.012	28.130

Bron: Kwantitatieve bijlage bij UWV Jaarverslag 2021.

Tabel 4 laat zien dat er meer Wajong-gerechtigden betaald aan het werk waren in 2021, met of zonder ondersteuning. Het aantal mensen op trede 5 en 6 is gestegen, in absolute en relatieve zin, hoewel het totaal aantal Wajong-gerechtigden met arbeidsvermogen met bijna 3.000 daalde. Het aantal personen met arbeidsvermogen dat geïsoleerd leeft is ongeveer even groot in beide jaren. Hierbij geldt de kanttekening dat de groep die niet ingedeeld was, een stuk kleiner was in 2021.

Het uit isolement halen van personen begint door hen bijvoorbeeld mee te laten doen aan georganiseerde activiteiten. Pas na een bepaalde vorm van deelname ligt het voor de hand om te kijken of het mogelijk is om stappen naar werk te zetten. De dienstverlening van UWV is erop gericht Wajong-gerechtigden te ondersteunen zodat uiteindelijk betaald werk mogelijk is. Sinds 1 juli 2020 zet UWV daarbij ook structureel in op de inkoop van modulaire re-integratiediensten zoals een participatie-interventie, het bevorderen van maatschappelijke deelname of begeleiding bij scholing. Deze diensten zijn onder andere bedoeld voor mensen die op de eerste trede van de participatieladder door isolement of hun beperking beperkt kunnen meedoen in de samenleving en relatief sociaal geïsoleerd zijn. Professionals van UWV geven aan dat dit tot een duidelijke verbetering leidt op de participatieladder en uitkeringsgerechtigden daardoor stappen zetten die zij

anders niet zouden zetten.⁸ Of er verdere verbeteringen aan de dienstverlening plaats moeten vinden om Wajong-gerechtigden optimaal te ondersteunen naar werk moet blijken uit het lopende syntheseonderzoek effectiviteit Wajong-dienstverlening. Hierin worden de onderzoeken die de afgelopen jaren hebben plaatsgevonden naar onder andere het dienstverleningsmodel, de kenmerken van de Wajong-populatie, perspectief van Wajong-gerechtigden en instrumenten samengebracht. Daarnaast onderzoekt UWV ten behoeve van deze synthese de effectiviteit van de dienstverlening aan Wajong-gerechtigden.

3. (Meer) werken laten lonen

De geharmoniseerde inkomensregeling regelt dat van elke euro die Wajong-gerechtigden verdienen maximaal 75 cent verrekend wordt met de uitkering waardoor meer werken zorgt voor een hoger bruto-inkomen. Daarnaast ontvangt elke werkende Wajong-gerechtigde ten minste een totaalinkomen ter hoogte van het functieloon naar gewerkte uren. Voor het ingaan van de geharmoniseerde inkomensregeling kwam het voor dat al het verdiende inkomen verrekend werd met de Wajong-uitkering.

We monitoren of personen meer zijn gaan werken door te kijken naar het gemiddeld aantal verloonde uren. In tabel vijf staat het gemiddeld aantal verloonde uren voor Wajong-gerechtigden met en Wajong-gerechtigden zonder arbeidsvermogen in december 2020 voor het ingaan van de Wet vereenvoudiging Wajong. Het cijfer van december 2020 dient als nulmeting.

Tabel 5 – Gemiddeld aantal verloonde uren van Wajong-gerechtigden

	September 2021	December 2021	December 2020
Met arbeidsvermogen nDGA	122	123	126
Zonder arbeidsvermogen DGA	78	80	70

Bron: *Kwantitatieve bijlage bij UWV jaarverslag 2021 en berekeningen van UWV. Het gaat om verloonde uren in de betreffende maand.*

Eigen berekeningen van het ministerie van SZW in het kader van de banenafpraak laten het gemiddeld aantal uren per week zien in de afgelopen jaren. Deze cijfers zijn in tabel zes weergegeven. Door de aard van berekenen zijn de cijfers niet één-op-één te vergelijken met tabel vijf. Wel kunnen deze cijfers elkaar aanvullen.

Tabel 6 – Gemiddeld aantal verloonde uren per week van Wajong-gerechtigden met arbeidsvermogen

	Uren per week
2021	28,9
2020	29,7
2019	28,3
2018	27,9
2017	27,5

Bron: *Eigen berekeningen SZW op basis van door UWV aangeleverde gegevens in het kader van de banenafpraak. Het gaat om het gemiddeld aantal gewerkte uren per week in het kalenderjaar.*

Beide tabellen laten zien dat Wajong-gerechtigden met arbeidsvermogen gemiddeld minder uren zijn gaan werken in 2021. Dit kan meerdere oorzaken hebben. In 2020 was er door lockdowns relatief weinig uitzendwerk en werk in de horeca. Werk in de horeca- en uitzendbranche typeert zich door flexibele uren (nul-urencontracten). De monitor arbeidsparticipatie 2021 laat zien dat het aantal mensen dat in de horeca en uitzendbranche werkte in 2020 afnam en in 2021 weer

⁸ Rapportage kwalitatieve evaluatie dienstverleningsmodel Wajong, 2022, <https://www.uwv.nl/overuwv/kennis-cijfers-en-onderzoek/kennis-onderzoeken/rapportage-kwalitatieve-evaluatie-dienstverleningsmodel-wajong.aspx>

toenam.⁹ Het is mogelijk dat, doordat er in 2020 een kleiner aandeel werkzaam was in de horeca en uitzendbranche, het gemiddeld aantal gewerkte uren sterk is toegenomen en dat door eenzelfde reden in 2021 weer is gedaald.

Inkomen

We monitoren het effect van de geharmoniseerde inkomensregeling ook door te kijken naar de inkomenspositie van Wajong-gerechtigden. Als de geharmoniseerde inkomensregeling het beoogde effect heeft dan gaan Wajong-gerechtigden werken of meer werken, en verkrijgen zij zo een hoger inkomen. Ook is het mogelijk dat hun inkomen hoger wordt door de nieuwe inkomensregeling. De inkomenspositie monitoren we door te kijken naar het inkomen uit loondienst, het inkomen uit de Wajong-uitkering, en het inkomen uit deze twee bronnen samen. Daarnaast kijken we hoeveel personen met hun inkomen uit werk of uitkering in een bepaalde inkomensgroep zitten waarbij de inkomensgroepen afgezet worden tegen percentages van het wettelijk minimumloon (WML). Als de geharmoniseerde inkomensregeling een effect heeft dan verdienen Wajong-gerechtigden meer inkomen uit loondienst, en zijn er grotere aantallen Wajong-gerechtigden in hogere inkomensgroepen.

Bruto inkomen uit loon en uitkering

Tabel 7 laat nogmaals zien dat het totaal aantal werkende Wajong-gerechtigden in loondienst ongeveer gelijk is gebleven. Daarbij moet bedacht worden dat het totaal aantal Wajong-gerechtigden met arbeidsvermogen is gedaald. Dit betekent dat de arbeidsparticipatie is toegenomen in de periode tussen september 2020 en september 2021. Het gemiddelde inkomen van Wajong-gerechtigden uit loondienst is met 5% gestegen van €1.373 in september 2020 naar €1.444 in september 2021. Deze stijging is hoger dan de stijging van de Cao-lonen in 2021, die was volgens het CBS gemiddeld 2,1%.¹⁰ In bijna alle bedrijfstakken lag de stijging van de Cao-lonen onder de drie procent. Het is daarom onwaarschijnlijk dat de stijging van het gemiddeld inkomen van Wajong-gerechtigden uit loon veroorzaakt is doordat de lonen in een bepaalde beroepsgroep sneller gestegen zijn.

Er lijkt op basis van tabel 5 en 6 (verloonde uren) geen aanleiding te zijn om te veronderstellen dat de stijging in inkomen veroorzaakt is doordat Wajong-gerechtigden meer uren zijn gaan werken. Waarschijnlijker is dat er een leeftijds- of ervaringseffect meespeelt. Omdat er geen nieuwe instroom is van Wajong-gerechtigden met arbeidsvermogen wordt de populatie langzaam ouder en hebben deze personen gaandeweg meer werkervaring. Hierdoor kunnen de gemiddelde inkomens uit loondienst stijgen.

Tabel 7 laat verder zien dat de gemiddelde Wajong-uitkering is gestegen met 30,8% en het gemiddelde totaalinkomen uit loondienst en uitkering met 10,1%. De hogere gemiddelde Wajong-uitkering kan een direct effect van de nieuwe inkomensregels zijn, waarbij een kleiner deel van het inkomen verrekend wordt met de uitkering. De hogere uitkering kan ook een effect zijn van het garantiebedrag, inclusief overstap naar de Wajong2010. Het is niet te zeggen welke oorzaak de overhand heeft op de gemiddeld hogere uitkering.

Tabel 7 – Inkomensgemiddelden van werkende Wajong-gerechtigden (september)

	2021	2020	%
Totaal werkend	56.566	56.459	0,2%
Gemiddeld inkomen uit loondienst	€1.441,66	€1.373,13	5,0%
Gemiddelde Wajong-uitkering	€492,96	€369,36	30,8%
Gemiddeld inkomen uit loondienst en uitkering	€1.918,08	€1.742,49	10,1%

Bron: Kwantitatieve bijlage bij UWV Jaarverslag 2021.

⁹ UWV monitor arbeidsparticipatie arbeidsbeperkten 2021, 2022, <https://www.uwv.nl/overuw/kennis-cijfers-en-onderzoek/kennis-onderzoeken/uwv-monitor-arbeidsparticipatie-arbeidsbeperkten-2021.aspx>

¹⁰ [Cao-lonen in 2021 minder gestegen dan in 2020 \(cbs.nl\)](https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2021/06/cao-lonen-in-2021-minder-gestegen-dan-in-2020)

Tabel 8 geeft weer hoeveel personen een inkomen uit loon in een bepaalde inkomensklasse hebben. Hieruit blijkt dat voor Wajong-gerechtigden die werken zonder het instrument loondispensatie geldt dat er in 2021 ten opzichte van 2020 meer personen in een hogere inkomensklasse zitten, en minder in een lagere inkomensklasse. Gegevens in tabel 5 en 6 laten zien dat Wajong-gerechtigden niet meer uren zijn gaan werken waardoor die oorzaak minder waarschijnlijk is. Andere mogelijkheden zijn dat zij door een leeftijds- of ervaringseffect meer zijn gaan verdienen of dat de lonen gestegen zijn ten opzichte van het wettelijk minimumloon.

Tabel 8 – Aantal Wajong-gerechtigden met inkomen uit loon in bepaalde inkomensklasse

	2021	2020	%
Werknemers met loondispensatie			
Totaal	11.358	11.061	2,7%
0 < 20% WML	1.372	1.397	-1,8%
20 = < 50% WML	6.061	5.999	1,0%
50 = < 75 % WML	2.791	2.642	5,6%
>= 75% WML	1.134	1.023	10,9%
Werknemers zonder loondispensatie			
Totaal	45.208	45.398	-0,4%
0 < 20% WML	2.379	2.649	-10,2%
20 = < 50% WML	5.899	6.207	-5,0%
50 = < 75 % WML	6.325	6.499	-2,7%
75 = < 100 % WML	10.492	11.312	-7,2%
100 = < 120 % WML	10.452	10.319	1,3%
>= 120% WML	9.661	8.412	14,8%

Bron: Kwantitatieve bijlage bij UWV Jaarverslag 2021.

Inkomen uit uitkering

Tabel 9 gaat verder in op de uitkeringen waarvan we in tabel 7 lieten zien dat die met 30% gestegen zijn. Eén mogelijke oorzaak hiervan is dat er met de geharmoniseerde inkomensregeling slechts een deel van het inkomen uit loon verrekend wordt met de uitkering. Voor sommige personen in de verschillende oude inkomensregelingen gold dat alles verrekend werd met de uitkering. Daarnaast heeft een groot aantal Wajong-gerechtigden een garantiebedrag dat niet verrekend wordt met de uitkering en ook stabiel blijft bij meer verdienen. Een kleine groep Wajong-gerechtigden die werkten met loondispensatie, 162 personen, hadden een te hoge uitkering in 2021 door een onvoorziene samenloop van omstandigheden. UWV heeft deze personen vooraf geïnformeerd over de aanstaande herstelactie en hen een budgetcoach aangeboden. 24 van de 162 personen hebben gebruik gemaakt van het aanbod van een budgetcoach.¹¹

Tegelijkertijd was er een groep met te lage uitkeringen door onvoorziene uitwerking van het garantiebedrag. Hier wordt verder op ingegaan in de volgende paragraaf. De uitkeringen voor beide groepen zijn nu hersteld waarbij de te lage uitkeringen met terugwerkende kracht zijn aangepast en de te hoge uitkeringen per januari 2022 zijn verlaagd.¹² Het effect op de gemiddelden is klein. In tabel 9 is bijvoorbeeld zichtbaar dat zowel bij de Wajong-gerechtigden mét als zonder loondispensatie de Wajong-uitkeringen gestegen zijn. En dat in de groep die werkt met loondispensatie een positief inkomenseffect zichtbaar is voor veel meer personen dan de 162 bij wie er een foutief te hoge uitkering vastgesteld was. Een hogere uitkering kan worden veroorzaakt door de nieuwe inkomensregelingen en het garantiebedrag. Het is op basis van deze gegevens niet te zeggen in welke mate beide oorzaken ten opzichte van elkaar staan.

¹¹ Stand van de uitvoering sociale zekerheid, 22 juni 2022, p. 27

¹² Kamerstukken II, 2020/21, 35 213, 39.

Tabel 9 – Inkomen werkende Wajong-gerechtigden uit Wajong-uitkering peildatum september

	2021	2020	%
Werknemers met loondispensatie			
Totaal	11.358	11.061	2,7%
Nihil	72	306	-76,5%
0 < 20% WML	17	197	-91,4%
20 = < 50% WML	2.448	5.167	-52,6%
50 = < 75 %WML	7.115	4.666	52,5%
>= 75% WML	1.706	725	135,3%
Werknemers zonder loondispensatie			
Totaal	45.208	45.398	-0,4%
Nihil	22.292	28.294	-21,2%
0 < 20% WML	6.172	1.748	253,1%
20 = < 50% WML	9.748	9.760	-0,1%
50 = < 75 %WML	5.777	4.983	15,9%
75 = <100 % WML	1.219	613	98,9%

Bron: Kwantitatieve bijlage bij UWV Jaarverslag 2021.

Uit opgehaalde ervaringen van het Wajong informatiepunt blijkt dat mensen een vooruitgang in bruto inkomen (uit werk en uitkering) ervaren. Tegelijkertijd maken sommige personen zich ongerust of zijn zij onzeker over het effect van de hogere uitkering op toeslagen. Zij kunnen niet altijd goed overzien wat dat voor hun netto-situatie betekent. De netto-situatie van Wajong-gerechtigden is immers een combinatie van de uitkering en bijvoorbeeld toeslagen, inkomensafhankelijke gemeentelijke regelingen en eigen bijdrages in het kader van de Wet langdurige zorg.¹³ Deze complexiteit van de sociale zekerheid kan een effect hebben op de motivatie die vanuit de met de Wet vereenvoudiging Wajong geïntroduceerde financiële prikkel uit zou moeten gaan. Dit is mogelijk verder te onderzoeken in het kwalitatieve onderzoek dat mijn ministerie in 2023 start.

Wajonggerechtigde:

"Ik heb de ervaring dat met de oude regels ik vaak nadeliger uitkwam als ik meer ging werken."

Wajonggerechtigde:

"Heb een loonspecificatie van UWV gekregen en ga er met gecombineerde WIA/Wajong-uitkering fors op vooruit. Klopt het wel? Wat zijn de gevolgen voor de toeslagen?"

Wajonggerechtigde:

"Als ik het goed begrijp dan hebben ze mijn uitkering verhoogd maar het is een voorschotbedrag. Ik weet niet of ik hier echt blij mee mag zijn of dat er toch nog ergens een addertje onder het gras zit waardoor ik volgend jaar ineens een hoop moet terugbetalen."

Huishouden met Wajong-uitkering:

"Man heeft een hogere Wajong gekregen (...) Ook heeft mevrouw een Wajong-uitkering gekregen. Zorg- en huurtoeslagen zijn flink gekelderde. Wat nu?"

Wajonggerechtigde:

"Blijkt er met een combinatie van Wajong en WIA ongeveer 80 euro op vooruit te gaan. Na telefonisch contact met UWV lijkt dit te kloppen. Hierdoor loop ik misschien wel dingen als bijzondere bijstand, verzekeringen van de gemeente en kwijtschelding van belastingen mis"

¹³ Zie brief van 15 november van de staatssecretaris aan de Vaste Commissie voor SZW van de Tweede Kamer via: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2021/11/15/bijlage-tk-brief-wajong-en-inkomensafhankelijke-regelingen>

Ouder van Wajonggerechtigde:

"Mijn zoon werkt reeds 12 ½ jaar 32 uur in de week met loondispensatie en daarnaast heeft hij een Wajong-uitkering. Hij ontving bericht van het UWV dat hij ruim 500 euro meer aan Wajong uitkering zal gaan ontvangen. Ik ben bang dat hij er echter netto op achteruit zal gaan. Hij zal meer belasting moeten gaan betalen, zijn zorgtoeslag zal lager worden. En hij woont in een woonvorm. Het bedrag dat hij betaalt aan het CAK voor het wonen, zal waarschijnlijk ook fors hoger worden."

4. Garantiebedrag

Het garantiebedrag is bedoeld om inkomensachteruitgang die per 1 januari 2021 direct veroorzaakt wordt door de vereenvoudiging Wajong te voorkomen. Voor 1 januari 2021 golden nog inkomensregels die in bepaalde gevallen gunstiger waren dan de nieuwe geharmoniseerde inkomensregel. Het nadeel van die oude inkomensregels was dat iemand erop achteruit kon gaan door meer te gaan werken. Diegene zat dan op een zogenaamde top van de inkomensregeling. Een dergelijke financiële straf op werken is ongewenst en bestaat nu niet meer door de Wet Vereenvoudiging Wajong.

Inherent aan de nieuwe inkomensregeling die werken altijd beloont is dat deze geen toppen kent. Zou de geharmoniseerde inkomensregeling per 1 januari 2021 voor iedereen in een keer inwerking treden dan zouden personen die op een dergelijke top zitten een achteruitgang in inkomen zien. Om dat te voorkomen is met inwerkingtreding van de Wet Vereenvoudiging Wajong het garantiebedrag ingesteld. Dit is een bedrag zo hoog als de uitkering volgens de oude regels, van vóór 1 januari 2021. Het garantiebedrag geldt alleen voor Wajong-gerechtigden die andere inkomsten hebben naast de Wajong-uitkering in december 2020 én januari 2021. Het gaat dan om inkomsten uit bijvoorbeeld loon, inkomsten uit werk als zelfstandige, een andere uitkering of pensioen. Deze Wajong-uitkeringsgerechtigden zouden zonder garantiebedrag, per 1 januari 2021, direct als gevolg van de Wet vereenvoudiging Wajong een achteruitgang in inkomen kunnen ervaren.

UWV berekent het garantiebedrag door de gemiddelde inkomsten die een persoon verdiende naast de Wajong uitkering te berekenen in de periode van december 2019 tot en met november 2020. De maanden waarin geen inkomsten te zien zijn, tellen niet mee. Met het bedrag aan inkomsten wat hier uit volgt berekent UWV vervolgens de hoogte van de Wajong-uitkering volgens de regels van voor 1 januari 2021. De uitkomst hiervan is het minimumbedrag dat een Wajong-gerechtigde krijgt: het garantiebedrag. Vanaf 1 januari 2021 berekent UWV met de nieuwe regels de hoogte van de Wajong-uitkering. Iedere maand worden de twee bedragen met elkaar vergeleken en krijgt de Wajong-gerechtigde steeds het hoogste bedrag.

Voor personen die als zelfstandige werken wordt het garantiebedrag op basis van het gemiddelde inkomen per maand over 2021 vastgesteld. In 2022 is UWV gestart met het vaststellen van dit gemiddelde inkomen op basis van de definitieve belastingaanslag. Dit loopt door tot in 2023. Jaarlijks spreken zelfstandigen met UWV op basis van de geschatte jaarinkomsten een voorlopige uitkeringshoogte af. De zelfstandige kan dit geschatte jaarinkomen tussentijds bijstellen. Zodra de belastingaanslag bekend is en de definitieve uitkeringshoogte kan worden vastgesteld kan dit leiden tot terugvorderingen of nabetalingen van de uitkering. Op basis van de belastingaanslag wordt de definitieve uitkeringshoogte berekend met de rekenregels van zowel vóór als na de Wet Vereenvoudiging Wajong. De meest gunstige berekening wordt uitgekeerd. Als dit een bedrag volgens de oude rekenregels is dan is er sprake van een garantiebedrag. Het garantiebedrag voorkomt daarmee dat de zelfstandige er als gevolg van de Wet Vereenvoudiging Wajong in uitkeringshoogte op achteruitgaat.

Werkende Wajong-gerechtigden die stoppen met werken of minder gaan werken waardoor de nieuwe uitkering hoger wordt dan het garantiebedrag, verliezen na een jaar het recht op het garantiebedrag. Na dat jaar gaat dan de geharmoniseerde inkomensregeling gelden waarbij werken bruto loont omdat slechts een deel van de uitkering met het inkomen verrekend wordt.

Ook als het recht op een Wajong uitkering eindigt, verliest iemand het recht op het garantiebedrag.

Herstelactie te laag garantiebedrag

Tijdens de implementatie begin 2021 bleek op basis van signalen bij UWV dat de berekening van het garantiebedrag door onvoorziene omstandigheden niet voor iedereen achteruitgang voorkwam. Daarom heeft de toenmalige minister aangekondigd voor elke Wajong-uitkering te controleren of de uitkering in januari 2021 lager was dan die in december 2020.¹⁴ Als dat veroorzaakt was door de nieuwe inkomensregeling én het garantiebedrag een achteruitgang niet voorkwam, paste UWV het garantiebedrag aan op basis van het inkomen en de uitkering in december 2020. Het garantiebedrag wordt dan gelijk aan de Wajong-uitkering in december 2020. Het gaat om 222 Wajong-gerechtigden in loondienst die door inwerkingtreding van de wet een lager garantiebedrag uitbetaald kregen in januari 2021 ten opzichte van de uitkering in december 2020. De garantiebedragen voor deze personen zijn met terugwerkende kracht hersteld en de herstelactie is afgerond per 1 april 2022.¹⁵ Omdat een hogere uitkering na herstel van het garantiebedrag voor deze personen effect kan hebben op toeslagen en inkomensafhankelijke regelingen heeft UWV hen allemaal een budgetcoach aangeboden. In totaal hebben 76 personen van de 222 personen ondersteuning van een budgetcoach geaccepteerd.

Analyse garantiebedrag

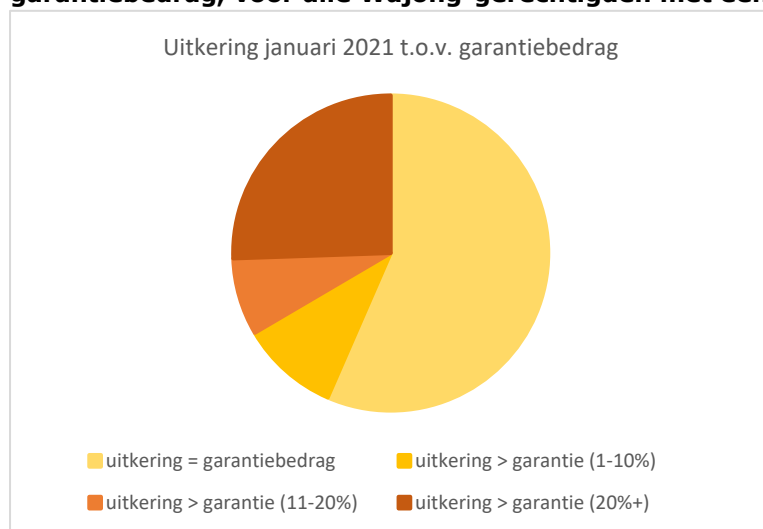
Door de werkwijze voor de vaststelling van het garantiebedrag zou het niet moeten voorkomen dat Wajong-gerechtigden een inkomensachteruitgang ervaren als gevolg van de vereenvoudiging Wajong. Om meer inzicht te krijgen in de werking van het garantiebedrag heeft UWV een aantal analyses gedaan. Alle genoemde cijfers hebben betrekking op Wajong-gerechtigden met een garantiebedrag die eind januari 2021 een lopende Wajonguitkering vanuit de oWajong of de Wajong 2010 hadden en die niet bij UWV als zelfstandige in 2020 geregistreerd zijn. Dit betreft in totaal 34,5 duizend personen. De hoogte van de definitieve uitkering in december 2020, de gemiddelde uitkering december 2019 – november 2020, de definitieve uitkering januari 2021 en het garantiebedrag zijn vergeleken rekening houdend met indexaties en een afrondingsmarge van één euro. Figuur 1 laat allereerst zien dat er geen Wajong-gerechtigden zijn die in januari 2021 een lagere uitkering hebben ontvangen dan zijn of haar garantiebedrag. Dit is inclusief de Wajong-gerechtigden voor wie het garantiebedrag na januari 2021 omhoog is bijgesteld en die een nabetaling over januari 2021 hebben ontvangen. Er zijn wel Wajong-gerechtigden die in januari een uitkering hebben ontvangen die hoger was dan hun garantiebedrag. Dat is ook logisch: de geharmoniseerde rekenregels kunnen immers gunstiger uitpakken dan de oude rekenregels waarop het garantiebedrag is gebaseerd. En het is ook mogelijk dat iemand in januari minder

¹⁴ Kamerstukken II, 2020/21, 35 213, nr. 39.

¹⁵ Kamerstukken II, 2020/21, 35 213, nr. 39.

inkomen uit werk had, en als gevolg daarvan recht had op een uitkering die hoger was dan het garantiebedrag.

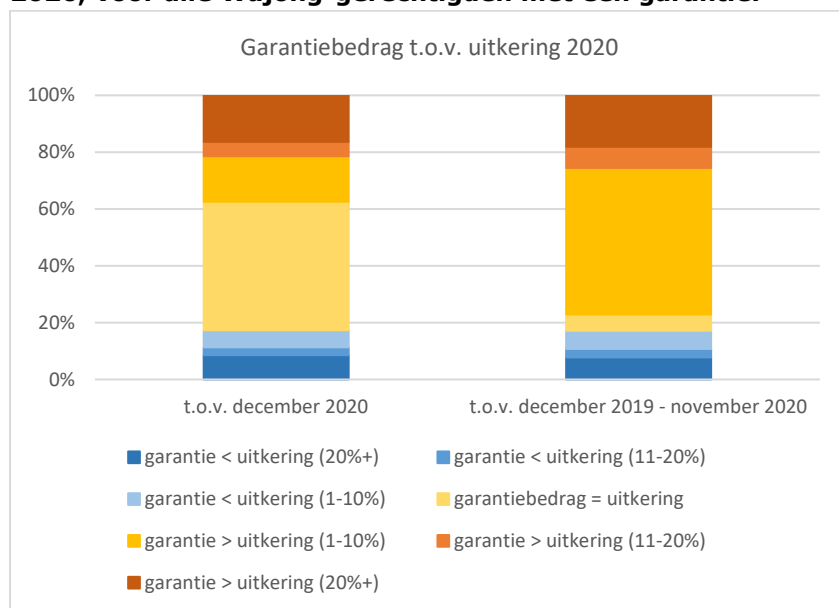
Figuur 1 – Hoogte van de Wajong-uitkering in januari 2021 vergeleken met het garantiebedrag, voor alle Wajong-gerechtigden met een garantie.

Vervolgens kunnen de garantiebedragen worden vergeleken met de uitkeringsbedragen in december 2020 en met het gemiddelde van de uitkeringsbedragen in de periode december 2019 t/m november 2020. We zien dan dat meer dan 80% van de Wajong-gerechtigden met een garantiebedrag een garantiebedrag heeft dat ten minste even hoog is als de uitkering in december 2020 of de gemiddelde uitkering van december 2019 t/m november 2020. Zie figuur 2. Voor ruim driekwart geldt dat het garantiebedrag hoger is dan de gemiddelde uitkering in de periode december 2019 t/m november 2020.¹⁶ Ongeveer 17% van de Wajong-gerechtigden had in december 2020 een uitkering die hoger was dan het garantiebedrag, en eveneens 17% had gemiddeld in de periode december 2019 t/m november 2020 een uitkering die hoger was. Dit is mogelijk als iemand in 2020 wisselende inkomsten uit werk had. Iemand die in december 2020 relatief weinig inkomen uit werk had, of die een deel van 2020 geen werk had, ontving in die maand(en) een hogere uitkering dan het garantiebedrag. Juist voor deze Wajong-gerechtigden met wisselende inkomsten is de geharmoniseerde inkomensregeling gunstig, omdat zij daarmee geen bruto inkomensdaling meer kunnen ervaren als ze in een maand meer verdienen. De nieuwe inkomensregeling verloopt heel geleidelijk: Wajong-gerechtigden kunnen niet meer van een 'top' in de oude inkomensregeling terugvallen naar een 'dal'.

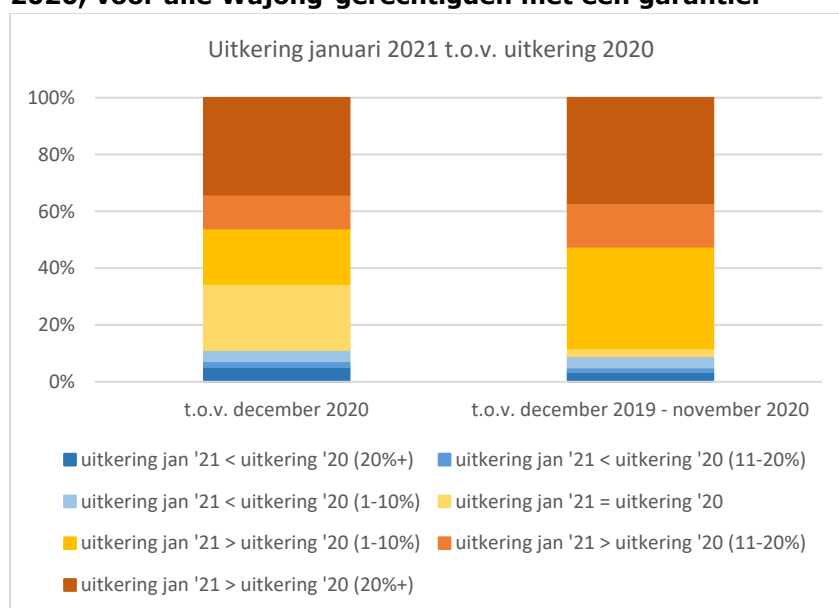
¹⁶ In deze analyse is de gemiddelde uitkering in de periode december 2019 t/m november 2020 berekend inclusief de maanden waarin er geen inkomen uit werk was. Dit gemiddelde zal in het algemeen niet gelijk zijn aan het garantiebedrag.

Figuur 2 – Hoogte van het garantiebedrag vergeleken met de Wajong-uitkering in december 2020 en de gemiddelde uitkering in de periode december 2019 – november 2020, voor alle Wajong-gerechtigden met een garantie.

De werking van het garantiebedrag is ook te zien in figuur 3, waar de uitkering in januari 2021 wordt vergeleken met de uitkering in december 2020 en de gemiddelde uitkering in de periode december 2019 t/m november 2020. Voor 89% respectievelijk 91% van alle Wajong-gerechtigden met een garantiebedrag is de uitkering in januari 2021 even hoog of hoger. Een lagere uitkering in januari kan wederom voorkomen bij wisselende inkomsten uit werk, bijvoorbeeld wanneer er in december minder inkomen was uit werk dan in de periode daarvoor en daarna. Daarnaast kunnen detentie, pensionering, overlijden van Wajong gerechtigden en het wegvallen van een tegemoetkoming Wajong of een herindeling in de categorie arbeidsvermogen hebben geleid tot een lager garantiebedrag dan de uitkering in de maand december 2020.

Figuur 3 – Hoogte van de Wajong-uitkering in januari 2021 vergeleken met de uitkering in december 2020 en de gemiddelde uitkering in de periode december 2019 – november 2020, voor alle Wajong-gerechtigden met een garantie.

Ervaringen Wajong-gerechtigden met het garantiebedrag

Ervaringen uit het Wajong informatiepunt laten zien dat de hoogte of de stabiliteit van het garantiebedrag soms tot ongeloof leidt. Het garantiebedrag is een vast bedrag dat ook bij een (forse) toename van het inkomen gelijk blijft. Sommige personen maken zich zorgen dat de berekening van het garantiebedrag niet klopt. Daarnaast vinden sommigen het lastig te doorgronden wat de gevolgen van het garantiebedrag zijn voor de uitkering (die blijft stabiel zolang het garantiebedrag hoger is dan de uitkering volgens de nieuwe regels).

Wajonggerechtigde:

"Sinds vorige maand heb ik een nieuwe baan en verdien daarmee meer dan de Wajong. Ik heb de wijziging doorgegeven en kreeg tot mijn verbazing een brief dat er niets zou veranderen. Kortom: ik krijg het garantiebedrag wat ik eerst bovenop mijn loon kreeg nu ook bovenop mijn loon. ... Nu vroeg ik me af of dit zo blijft? "

Wajonggerechtigde:

"Ik heb UWV hulp gevraagd omdat ik bezig ben met een baan erbij. UWV geeft aan dat er niks verandert en dat ik mijn hele Wajong blijf ontvangen naast de inkomsten. Ik kan het moeilijk geloven en ben bang mijzelf in de vingers te snijden."

Wajonggerechtigde:

"Ik wil mijn 12 uur werk uitbreiden naar maximaal 20 uur per week. Afgezien van de rekenhulp kan ik niet uitrekenen hoeveel de uitkering gaat zijn omdat ik niet begrijp hoe dat werkt met het garantiebedrag"

Wajonggerechtigde:

"Ik werkte vier uur betaald naast mijn uitkering. Sinds februari 2022 ben ik 12 uur betaald gaan werken (...) Maar mijn arbeidsdeskundige zei vorige week telefonisch dat mijn uitkering NIET LAGER zal worden dan mijn garantiebedrag (...) Dat zou het betekenen dat mijn uitkering dus 'gewoon' hetzelfde blijft en ik de inkomsten die ik nu uit die 12 betaalde uren zou hebben, mag houden. (...) heel verwarrend (...) Ik hou nu de inkomsten uit werk op een spaarrekening gereserveerd staan want ik wil straks niet financieel in de problemen komen. "

Omdat het garantiebedrag bedoeld is om directe achteruitgang door inwerkingtreding van de geharmoniseerde inkomensregeling te voorkomen, geldt het garantiebedrag niet voor werkende Wajong-gerechtigden zonder inkomen in december 2020 en/of januari 2021. Voor sommigen voelt dat oneerlijk. Bijvoorbeeld omdat zij wel hadden willen werken.

Wajonggerechtigde:

"Door de coronacrisis had ik in december 2020 en januari 2021 geen inkomen terwijl ik wel een (nul-uren) contract had. UWV zegt dat ik hierdoor geen garantiebedrag krijg. Dat voelt oneerlijk".

Wajonggerechtigde:

"Als ondernemer had ik geen winst gemaakt in 2020 en nu heb ik geen recht op het garantiebedrag. Normaal (zonder corona) zou ik toch zeker iets verdiend hebben en wel recht hebben op het garantiebedrag."

5. Overige werkvariabelen

Op verzoek van de Eerste Kamer geeft deze monitorrapportage tevens inzicht in gegevens met betrekking tot de zekerheid van werk zoals de contractvorm, de aard van werk en de duurzaamheid van werk. Deze gegevens zijn niet beïnvloed door de maatregelen van de Wet vereenvoudiging Wajong maar geven wel extra inzicht in werkende Wajong-gerechtigden. Deze gegevens komen uit de UWV Monitor arbeidsparticipatie arbeidsbeperkten 2021 die door UWV in maart 2022 is gepubliceerd. De monitor arbeidsparticipatie heeft gegevens tot en met 2020. Dit is voor het ingaan van de Wet vereenvoudiging Wajong.

Aard van het werk

Tabel 10 laat gegevens zien over de aard van het werk. De tabel bevat gegevens over de contractvorm en het aantal Wajong-gerechtigden dat als zelfstandige werkt.

Tabel 10 – Gegevens over aard van het werk, werkende Wajong-gerechtigden met arbeidsvermogen

	2016	2017	2018	2019	2020
Contracttype					
- Percentage met vast contract	43%	45%	47%	51%	59%
- Percentage met tijdelijk contract	47%	44%	42%	39%	32%
- Percentage uitzendkracht	11%	12%	12%	10%	9%
Werkzaam als zelfstandige					
- Aantal met uitsluitend zelfstandige werkzaamheden	2.100	2.350	2.740	3.130	3.570
- Aantal combinatie zelfstandig en loondienst	610	770	1.000	1.050	1.100

Bron: Monitor arbeidsparticipatie arbeidsbeperkten 2021, UWV

Tot en met 2020 nam het aandeel werkende Wajong-gerechtigden met een vast contract toe. Daarnaast is er ook een stijgende trend zichtbaar in het aantal personen dat (deels) werkt als zelfstandige. De grote stijging in het aandeel personen met een vast contract in 2020 is waarschijnlijk deels veroorzaakt door de coronacrisis. Tijdens de coronacrisis raakten vooral personen met tijdelijke contracten hun baan kwijt in sectoren als de horeca, cultuur en detailhandel. Dit is ook zichtbaar in tabel 11 waaruit blijkt dat er vooral in de genoemde sectoren minder Wajong-gerechtigden werkzaam waren in 2020 ten opzichte van 2019. Omdat personen met een vast contract een grotere kans hebben in dienst te blijven in tijden van crises neemt hun aandeel in het totaal van werkende Wajong-gerechtigden toe.

Tabel 11– Personen met recht op Wajong per bedrijfstak in juni 2019, 2020 en 2021

Sector	2019	2020	2021	Percentueel verschil 2019-2020
Landbouw, groenvoorziening visserij	1.460	1.410	1.410	-3,4%
Voeding – en genotsmiddelenindustrie	720	720	700	0,0%
Chemische industrie	290	280	250	-3,4%
Metaalindustrie, installatie, voertuigen	3.240	3.070	2.940	-5,2%
Overige industrie	770	750	720	-2,6%
Bouw	780	750	760	-3,8%
Groothandel	2.210	2.130	2.110	-3,6%
Detailhandel	5.150	4.790	4.770	-7,0%
Vervoer en logistiek	1.950	1.900	1.910	-2,6%
Horeca en catering	2.810	2.300	2.070	-18,1%
Bank- en verzekeringswezen	150	140	140	-6,7%
Schoonmaak	890	840	840	-5,6%
Uitzendbedrijven	4.630	3.180	3.450	-31,3%
Overige commerciële dienstverlening	3.850	3.940	3.940	2,3%
Overheid	1.850	2.100	2.300	13,5%
Onderwijs	1.530	1.610	1.690	5,2%
Zorg en welzijn	5.680	5.790	6.010	1,9%
Cultuur	320	280	250	-12,5%
Overig	830	740	780	-10,8%
Totaal	39.100	36.700	37.000	-6,1%

Bron: Monitor arbeidsparticipatie arbeidsbeperkten 2021, UWV.

Duurzaamheid van het (niet)werken

Het belangrijkste doel van de maatregelen in de Wet vereenvoudiging Wajong is het vergroten van de arbeidsparticipatie en maatschappelijke deelname van Wajong-gerechtigden. Op verzoek van de Eerste Kamer en belangenvertegenwoordigers van Wajong-gerechtigden gaat deze monitorrapportage ook kort in op de duurzaamheid van werk. Maatregelen als het vergemakkelijken van het volgen van onderwijs of het wegnemen van de angst om (weer) (meer) te gaan werken kunnen op termijn leiden tot het verbeteren van de duurzaamheid van werk, al zijn de maatregelen daar niet specifiek op gericht. De re-integratiedienstverlening van UWV is wel expliciet gefocust op het duurzaam aan het werk helpen van mensen met een Wajong-uitkering. Personen duurzaam aan het werk helpen is lastiger als zij al langere tijd niet gewerkt hebben en hierdoor kunnen zij een slechtere concurrentiepositie op de arbeidsmarkt hebben. Voor 70% van de Wajong-gerechtigden met arbeidsvermogen die eind 2020 niet aan het werk waren gold dat zij sinds december 2017 niet gewerkt hadden.¹⁷

Tabel 12 geeft inzicht in de duurzaamheid van werk voor Wajong-gerechtigden en laat zien dat van de Wajong-gerechtigden die in de jaren 2016-2019 zijn gestart bij een reguliere werkgever ongeveer 40% na een jaar nog bij dezelfde werkgever werkt. In totaal is ongeveer 60% na een jaar nog aan het werk.

¹⁷ Figuur 2.2. Monitor Arbeidsparticipatie arbeidsbeperkten 2020, UWV.

Tabel 12 – Werkbehoud van Wajong-gerechtigden na een jaar die in jaar x aan het werk zijn gekomen bij een reguliere werkgever

	Werkt na 1 jaar nog bij dezelfde werkgever	Werkt na 1 jaar nog maar bij een andere werkgever	Totaal
Werk hervat in			
- 2016	39%	20%	59%
- 2017	39%	21%	60%
- 2018	39%	21%	60%
- 2019	40%	15%	55%

Bron: Monitor arbeidsparticipatie arbeidsbeperkten 2021, UWV.

Tabel 13 laat zien in hoeverre personen met een tijdelijk contract op een tijdelijk contract blijven werken of doorstromen naar een vast contract. Het aandeel personen dat na een jaar over gaat op een vast contract neemt door de tijd toe tot 29% voor de personen die eind 2019 op een tijdelijk contract werkten. Na 3 jaar is dat tussen de 30 en 40%. De uitstroom naar een vast contract nam de afgelopen jaren dus toe.

Tabel 13 – Veranderingen in type contract van Wajong-gerechtigden die eind jaar x werkten met een tijdelijk contract

	Na 1 jaar	Na 3 jaar	Na 5 jaar
Tijdelijk contract eind 2015			
- Vast contract	17%	32%	39%
- Tijdelijk contract	56%	33%	16%
- Uitzendcontract	4%	5%	3%
- Geen werk	21%	22%	26%
- Uitstroom Wajong	2,6%	8,3%	15,1%
Tijdelijk contract eind 2017			
- Vast contract	20%	43%	
- Tijdelijk contract	54%	19%	
- Uitzendcontract	4%	4%	
- Geen werk	19%	25%	
- Uitstroom Wajong	3,5%	9,8%	
Tijdelijk contract eind 2019			
- Vast contract	29%		
- Tijdelijk contract	42%		
- Uitzendcontract	3%		
- Geen werk	22%		
- Uitstroom Wajong	4,6%		

Bron: Monitor arbeidsparticipatie arbeidsbeperkten 2021, UWV.

Conclusie

Zoals vooraf aangegeven is het niet mogelijk op basis van alleen de kwantitatieve monitorrapportage en de hierin geschetste ervaringen van Wajong-gerechtigden conclusies te trekken over causale effecten van de Wet vereenvoudiging Wajong, en die wet in deze monitorrapportage te evalueren. Wel geven de cijfers en ervaringen in deze monitorrapportage input voor het kwalitatieve onderzoek naar de Wet vereenvoudiging Wajong en daarmee ook voor de wetsevaluatie van 2025. In de wetsevaluatie bouwen we voort op de opgehaalde informatie uit genoemde onderzoeken. In 2025 verwachten we zo een onderbouwde evaluatie van de Wet Vereenvoudiging Wajong uit te kunnen voeren.

Opvallend is de gestegen arbeidsparticipatie van Wajong-gerechtigden die duurzaam geen arbeidsvermogen hebben. Zij zijn zowel vaker gaan werken (tabel 1) als meer uren gaan werken (tabel 5). Het kwalitatieve onderzoek moet meer inzicht geven in hoeverre de maatregelen zoals de geïntroduceerde financiële prikkel of het geïntroduceerde recht op terugkeer in de Wajong van invloed zijn geweest op de werkbeslissing van Wajong-gerechtigden. Tevens onderzoeken we daarin of Wajong-gerechtigden meer zekerheid of mogelijkheden ervaren om mee te doen.

Ook het afschaffen van de studiemaatregelen, zodat Wajong-gerechtigden een opleiding kunnen volgen met behoud van uitkering, beoogt dat Wajong-gerechtigden meer mogelijkheden hebben om mee te doen in de maatschappij. Vanwege leeftijds- en instroomeffecten zijn de opgehaalde cijfers lastig te interpreteren. Voor Wajong-gerechtigden met een recht op een Wajong-uitkering van vóór 2015 is de jaarlijkse afname van studerenden vanaf 2020-2021 gehalveerd, en bij hen met een recht na 2015 zijn er meer studerenden. Opgehaalde ervaringen bevestigen het beeld dat Wajong-gerechtigden nadenken over een opleiding. Tegelijkertijd zijn er signalen vanuit het Informatiepunt Wajong die suggereren dat de maatregel effectiever kan zijn als de bekendheid vergroot wordt of als Wajong-gerechtigden bekender zijn met de samenhang met studiefinanciering, overige inkomsten en de Wajong-uitkering.

Het gemiddelde bruto inkomen uit werk en uitkering van Wajong-gerechtigden die werken is met de Wet vereenvoudiging Wajong met 10% gestegen. Voor een deel komt dit door meer inkomen uit werk. Het inkomen uit werk is gemiddeld met 5% gestegen. Wajong-gerechtigden hebben echter vooral meer inkomen door een gemiddeld 30% hogere uitkering (tabel 7). Het is nu nog niet mogelijk te zeggen of de hogere uitkering vooral een effect is van het garantiebedrag (inclusief overstap naar de Wajong2010) of de nieuwe inkomensregels, dit moet in het kader van de wetsevaluatie verder onderzocht worden.

Op basis van individuele ervaringen is inzichtelijk dat veel mensen merken dat zij een hoger bruto inkomen hebben uit de combinatie werk en Wajong. Wajong-gerechtigden zijn soms wel onzeker of dit klopt. Zij maken zich zorgen dat zij een deel van het inkomen alsnog terug moeten betalen. Ook maken Wajong-gerechtigden zich zorgen over de gevolgen van het hogere inkomen op hun netto-inkomenssituatie. Deze ervaren onzekerheden worden verder onderzocht in het kwalitatieve onderzoek voor de Wet Vereenvoudiging Wajong.

Deze tweede monitorrapportage geeft een inzicht in en duiding aan de eerste resultaten na ingang van de Wet Vereenvoudiging Wajong. Deze rapportage bevat tevens een extra analyse naar de cijfermatige uitwerking van het garantiebedrag na de herstelacties. De effecten van het garantiebedrag voor zelfstandigen zijn hierin niet meegenomen omdat deze uiterlijk in 2023 worden vastgesteld. In de volgende monitorrapportage wordt u geïnformeerd over de uitwerking van het garantiebedrag op zelfstandigen.